

IEVADRAKSTS

Padome 2009. gada 2. aprīļa sanāksmē, pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi, nolēma samazināt galvenās ECB procentu likmes vēl par 25 bāzes punktiem. Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju procentu likme tika pazemināta līdz 1.25% un aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme – attiecīgi līdz 2.25% un 0.25% (spēkā ar 2009. gada 8. aprīli). Pēc šā lēmuma galvenās ECB procentu likmes kopš 2008. gada 8. oktobra kopumā samazinātas par 300 bāzes punktiem.

Pieņemot šo lēmumu, tiek ņemtas vērā gaidas, ka cenu spiediens joprojām būs mērens, atspoguļojot agrāko būtisko preču cenu kritumu un ievērojamo ekonomiskās aktivitātes pavājināšanos euro zonā un pasaulē. Jaunākie ekonomiskie dati un apsekojumu sniegtā informācija apstiprina, ka pasaules tautsaimniecība, t.sk. euro zona, piedzīvo krasu lejupslīdi. Domājams, ka gan pasaules, gan euro zonas pieprasījums 2009. gadā būs ļoti vājš pirms pakāpeniskas atveseļošanās 2010. gadā. Pieejamie vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji joprojām stingri turas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Salīdzinājums ar monetārās analīzes rezultātiem apstiprina, ka inflācijas spiediens sarucis. Pēc 2. aprīļa lēmuma Padome sagaida, ka vidējā termiņā tiks saglabāta cenu stabilitāte, tādējādi veicinot euro zonas māsaimniecību pirkspēju. Padome turpinās nodrošināt vidēja termiņa inflācijas gaidu stingru stabilizēšanu. Šāda stabilizēšana nepieciešama, lai stimulētu ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību un veicinātu finanšu stabilitāti. Tāpēc Padome arī turpmāk ļoti uzmanīgi sekos visām norisēm.

Runājot par tautsaimniecības analīzi, ekonomiskā aktivitāte euro zonā ievērojami samazinājusies, un tas atspoguļo finanšu tirgus satricinājuma ietekmi, sarūkot iekšzemes pieprasījumam un vienlaikus norisinoties pasaules ekonomiskajai lejupslīdei. Pieejamie dati un apsekojumu rādītāji liecina, ka 2009. gada sākumā ekonomiskā aktivitāte euro zonā joprojām bija ļoti zema. Iespējams, ka aktivitāte būs ļoti mērena visu atlikušo gadu, taču gaidāms, ka tā pakāpeniski kļūs spēcīgāka 2010. gadā. Būtiskais preču cenu kritums kopš 2008. gada vasaras veicina reāli rīcībā esošo ienākumu pieaugumu un tādējādi – patēriņu. Turklāt būtiskajiem makroekonomiskajiem stimulēšanas pasākumiem un pasākumiem, kas veikti, lai atjaunotu finanšu sistēmas darbību gan euro zonā, gan ārpus tās, vajadzētu īpaši labvēlīgi ietekmēt ārējo un arī iekšzemes pieprasījumu.

Nemot vērā šo ietekmi, Padome uzskata, ka ekonomiskās aktivitātes perspektīvas riski ir kopumā līdzsvaroti. No vienas puses, preču cenu samazināšanās un īstenoto politikas iniciatīvu dēļ iespējama spēcīgāka pozitīva ietekme, nekā gaidīts. No otras puses, pastāv bažas, ka finanšu tirgu satricinājumam varētu būt lielāka ietekme uz reālo tautsaimniecību, varētu pastiprināties protekcionalisma spiediens un iespējamās nelabvēlīgas norises pasaules tautsaimniecībā haotisku globālās nesabalansētības korekciju dēļ.

Saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi SPCI gada inflācija martā vēl samazinājusies līdz 0.6% (februārī – 1.2%). Inflācijas pazemināšanās kopš pagājušās vasaras galvenokārt atspoguļo kraso preču cenu kritumu pasaulē šajā periodā. Turklāt arvien skaidrāk parādās pazīmes, ka inflācijas spiediena samazināšanās ir plašāka. Agrāko enerģijas cenu norišu bāzes efekti nākotnē būtiski ietekmēs SPCI īsāka termiņa dinamiku. Tāpēc Padome paredz, ka gada inflācija nākamajos mēnešos turpinās samazināties un uz laiku gada vidū kļūs negatīva. Pēc tam gada inflācijai atkal būtu jāpaaugstinās. Tomēr šādas īstermiņa svārstības no monetārās politikas viedokļa nav nozīmīgas. Runājot par tālāku nākotni, gaidāms, ka politikai svarīgajā termiņā SPCI gada inflācija 2010. gadā saglabāsies zemāka par 2%, galvenokārt atspoguļojot pastāvošo vājo pieprasījumu euro zonā un citur. Pieejamie vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji joprojām stingri turas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

Riski, kas apdraud šo perspektīvu, kopumā ir līdzsvaroti. Tie galvenokārt saistīti ar riskiem, kas attiecas uz ekonomiskās aktivitātes perspektīvām, kā arī preču cenu riskiem.

Tagad – par monetāro analīzi. Jaunākie dati apstiprina M3 un tā sastāvdaļu lielās mēneša svārstības, kas novērotas kopš finanšu satricinājuma pastiprināšanās 2008. gada septembrī. Neņemot vērā šo svārstīgumu, monetārās ekspansijas temps euro zonā turpinājies ievērojami samazināties un apstiprina novērtējumu, ka vidējā termiņā sarūk cenu stabilitātes risks.

M3 sastāvdaļu attīstība skaidri atspoguļo tirgus dalībnieku specifisko finanšu ieguldījumu reakciju uz finanšu satricinājuma pastiprināšanos, bet arvien vairāk arī agrākā galveno ECB procentu likmju samazinājuma ietekmi. Tā kā šā samazinājuma dēļ dažādu kategoriju īstermiņa noguldījumu procentu likmju starpības sarukušas, tas veicinājis pārmaiņas līdzekļu izvietojumā. Piemēram, februārī vēl pieauga pieprasījums pēc noguldījumiem uz nakti un veicināja M1 gada pieauguma tempu (6.3%), bet īstermiņa termiņnoguldījumu pieprasījums būtiski saruka.

Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu plūsma joprojām ir ļoti vāja. Mazliet negatīvā aizdevumu plūsma nefinanšu sabiedrībām februārī rāda, ka samazinājās īsāka termiņa aizdevumu atlikums, bet ilgāka termiņa aizdevumu tīrā plūsma joprojām bija pozitīva. Īstermiņa aizdevumu sarukums varētu norādīt uz aizdevumu pieprasījuma kritumu, kas saistīts ar ekonomiskās aktivitātes mazināšanos. Tomēr iespējams, ka piedāvājuma faktori ietekmējuši arī aizdevumu attīstību. Tāpēc dažu pēdējo mēnešu norises, iespējams, daļēji atspoguļo banku, kā arī uzņēmumu un mājsaimniecību sektora pašreizējos centienus samazināt pēdējos gados uzkrāto ļoti lielo aizņemto līdzekļu īpatsvaru.

Apkopojot var teikt – Padomes 2. aprīļa lēmums ņem vērā gaidas, ka cenu spiediens joprojām būs mērens, atspoguļojot agrāko būtisko preču cenu kritumu un ievērojamo ekonomiskās aktivitātes pavājināšanos euro zonā un pasaulē. Jaunākie ekonomiskie dati un apsekojumu sniegtā informācija apstiprina, ka pasaules tautsaimniecība, t.sk. euro zona, piedzīvo krasu lejupslīdi. Domājams, ka gan pasaules, gan euro zonas pieprasījums 2009. gadā būs ļoti vājš pirms pakāpeniskas atveseļošanās 2010. gadā. Pieejamie vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji joprojām stingri turas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam. Salīdzinājums ar monetārās analīzes rezultātiem apstiprina, ka inflācijas spiediens sarucis. Pēc 2. aprīļa lēmuma Padome gaida, ka vidējā termiņā tiks saglabāta cenu stabilitāte, tādējādi veicinot euro zonas mājsaimniecību pirktspēju. Padome turpinās nodrošināt vidēja termiņa inflācijas gaidu stingru stabilizēšanu. Šāda stabilizēšana ir obligāta, lai stimulētu ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību un veicinātu finanšu stabilitāti. Tāpēc Padome arī turpmāk ļoti uzmanīgi sekos visām norisēm.

Runājot par fiskālo politiku, nepieciešama pārliecinoša valstu apņemšanās īstenot konsolidācijas kursu, nodrošinot atgriešanos pie stabilas fiskālās pozīcijas, pilnībā ievērojot Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Tas ir svarīgi, lai saglabātu sabiedrības uzticēšanos valsts finanšu ilgtspējai, kas ir būtiska gan tautsaimniecības atlabšanai, gan ilgtermiņa ekonomiskās izaugsmes veicināšanai. Valstīm, kuras pakļautas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai, stingri jāievēro ECOFIN ieteikumi budžeta deficīta novēršanai. Daudzām valstīm būs jākonkretizē turpmāki pārliecinoši konsolidācijas pasākumi 2010. gadam un tālākai nākotnei. Pilnīga un konsekventa ES stabilas fiskālās politikas tiesību normu īstenošana ir priekšnoteikums, lai saglabātu uzticamību, kas ir viens no Ekonomikas un monetārās savienības institucionālās struktūras pīlāriem.

Runājot par strukturālajām reformām, Padome atzinīgi novērtē Eiropadomes pavasara sanāksmes apņemšanos pašreizējā stāvoklī pilnībā izmantot atjaunoto Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju. Aktualizētie ieteikumi euro zonas valstīm aicina paātrināti īstenot reformas, lai stimulētu tautsaimniecību, veicinātu nepieciešamās korekcijas un nodrošinātu augstu izaugsmes potenciālu. Joprojām ir būtiski, lai valdību atbalsta pasākumi neizkropļotu konkurenci vai neaizkavētu nepieciešamos strukturālo pielāgojumu procesus un lai valdības saglabātu stingru apņemšanos nepieļaut protekcionismu.

Šajā "Mēneša Biļetenā" iekļauti trīs raksti. Pirmajā rakstā salīdzināts euro zonas un ASV mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību ārējais finansējums, galveno uzmanību pievēršot finanšu satricinājuma periodam. Otrajā rakstā pētīta euro zonas IKP pirmo aplēšu ticamība un pārskatīšana. Trešajā rakstā aplūkota valdības izdevumu struktūras attīstība ES valstīs.